

2 This month shall be unto you the beginning of months; it shall be the first month of the year to you.

ב החדש הזה לכם, ראש חודשים: ראשון הוא לכם, לחדשי השנה.

ראש השנה כה:

כי תאזנה כי בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר.

יסד"א תיהו הקורת עדים כתחילת דין ומקודש מקודש כגמר דין ולקדשי כליליא מידי הוה אדיני ממונות דתנן יידיני ממונות דנין ביום וגומרין כליליא הכא נמי מקדשין כליליא קמ"ל ואימא הכי נמי אמר קרא יכי חק לישראל הוא משפט לאלהו יעקב אימת הו חק כגמר דין וקא קרי ליה רחמנא משפט ממה משפט ביום יאף הכא נמי ביום

#3 ר"ה מה:

ראוהו שלשה והן בית דין יעמדו שנים וישיבו מחביריהם אצל היחיד: אמאי הכא נמי נימא לא תהא שמיעה גדולה מראייה וכי תימא ה"נ כגון שראוהו כליליא היינו דך סיפא אצטריכא ליה דאין היחיד נאמן על ידי עצמו דסלקא דעתך אמינא הואיל ו"התנן" ידיני ממונות בשלשה ואם היה מומחה "לרבים" אפילו ביחיד הכא נמי ניקדשיה ביחידו קמ"ל ואימא הכא נמי אין לך מומחה לרבים בישראל יותר ממשנה רבינו וקאמר ליה הקב"ה עד דאיכא אהרן בהרד דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם

#6 ר"ה כה.

הלך ר"ע ומצאו לרבי יהושע כשהוא מצר אמר לו "רבי" מפני מה אתה מצר אמר לו "רבי" עקיבא ראו לו שיפול למטה י"ב חדש ואל יגזור עליו גזירה זו א"ל רבי תרשיני לומר לפניך דבר אחר שלמדתי אמר לו אמור אמר לו הרי הוא אומר יאתם יאתם ג' פעמים אתם אפילו שונגין אתם אפילו מודין אתם אפילו מוטעין בלשון הזה אמר לו עקיבא נחמתני

#7 R' Hirsch on Nive p. 160

קידוש על פי keeps alive the memory of the original יום טוב שני של גלויות and the free determination by our community. These second days originated in those better times when our community still had a national center and national representatives, for whose decision regarding the fixing of all outlying communities had to wait. This very waiting enabled them to regard themselves as part of a larger national body and to regard their festivals as freely determined times in which God and His people were to meet. Those communities that could not be reached in time by the messengers who were sent out from the national center celebrated two days because of their doubt as to the exact date.

The members of our last representative assembly indeed knew well what they were doing when on the one hand they fixed the calendar for the duration of the גולה as a temporary remedy, while on the other hand they sent a message to the גולה, which celebrates two days, saying, keep well this custom (of celebrating two days), which has been handed down to you by your fathers. (Beitzah 4b): Due to the pressures of the times, knowledge of the Torah and of the way we have fixed the calendar may come to be forgotten. You would then determine your New Moons and festivals in accordance with your own calculation or sighting, not knowing that it is not the astronomical calculation nor the actual sighting, but, rather, the sanctifying determination by the representatives of the entire Jewish community that transforms New Moons and festivals into Jewish מועדים. It is therefore an absolute truth that, for Israel in the Diaspora, only the second day of the holiday ensures the sacred Jewish character of the first day.]

#4 נא: וס' ל' ע

על שני חדשים מחליץ את השבת.

הנין שמחליץ את השבת מ"ל אלה מועדי ה' והלא קרא נניסן ומשני כמיני וי"ל דמי"ל כל ר"ח אחרני מדלקרי מועד כדלמא נפ' מילד נולין ופסמיס דף טו. נכי דמיס שבת וסומאס שעיירי לאש חדש אלמטרסכא ליה סלקא דעמך אמילא סא לא כמיני נהו מועד קמ"ל דרי"ח נמי מועד ליקרי ומדלתי.

להקל: כ' [*] במס' ל'התם ביום טוב (ח) מים לרחץ (ט) אקבל לא כל גופו (י) אקבל לא כל גופו (יא) ואפילו אינו רוחצו בבת אמת.

#8 ויא

#10 עת י

שנא יבוא להחם מים לצורך זה, והרי רחיצת כל הגוף היא דבר שאינו שווה לכל נפש אלא רק למעונתו הרגילין בבר, (שם במ"ב ס"ק י' ר"ח, ועיין סי' שכו במ"ב ס"ק א' ולי"ע, כהיום שרוב בני"א יש להם חדר אמבטיה בביתם, או לפחות מקלחת, למה נאסור רחיצת כל הגוף משום שאינו שווה לכל נפש, ומ"ש מועד ביום הגמרא, דמעיקר הדין שרינו משום הרהור שוה לכל נפש, ליעיל שבת לט חודיה ובי"ח, ועיין גם ערוה"ש סי' תקצ"א ס"ה ה"ו, וכן מ"ש מעישון סביביות, ליעיל פייג ס"ה ועיין שו"ת כ"ס א"ח סי' ס"א ואפי' אלה שאין להם מקום להתרחץ בביתם, הלא הגמרא כתובת ז' א' המים לצורך רחיצת גופו נפש הוא, והרי"ג הכא ומ"ש, ועוד הלא בדרך כלל מוציא אדם את המים לצורך רחיצת גופו מותר מתקן חשמלי וכדו', והרי בו מחתמים המים גם בשביל רחיצת פניו וגם בשביל רחיצת כל גופו, עיין להלן הערה ל' וא"כ לא שייך כאן האיסור של חימום המים, ועיין שו"ת מהרש"ג ח"ב סי' קכ"ו א', וצ"ע, ועיין חזון חזקאל לתוספתא ביצה פ"ב ה"ז, במה שהוא רוצה לתרץ, אלא שדבריו צ"ע דמגליה דבעינן שוה לכל נפש כל יום, והרי גם מאכל משובח אין אדם אוכלו כל יום, וגם אין אדם מודע כל יום ושריטו, סי' תקצ"א בשע"צ סי' ה' ולתעם הרמב"ם, פ"א מה' י"ט ה"ט, ודאי דיש להתיר את רחיצת כל הגוף ועיין

#9 עני כרות

(י) אקבל לא כל גופו. פרוש, להחם מים כדי רחיצת כל גופו, דרחיצת כל גופו הוא דבר (ט) שאין שנה לכל נפש רק למעונתו הרגילין בזה:

אצרות נחש אלו"ה

#12

הימן קיג

להתרחץ עם בורית לה

ובדבר להתרחץ עם בורית בשבת ויר"ט, הנה פשוט שאסור משום ממחק. ואף בבורית שהוא לח כמים אף שהרבה נוהגין להתיר אין ברור לי כיצד ההיתר מכיון שנעשה מזה המולינעס ומתפשט הרבה יותר מכפי שהוא ע"י הרחיצה וא"כ ניכר שעדיין יש בזה קצת ממחק לא כשאר דברים לחים כמים ושמן. אף שאפשר שבדבר לה ליכא איסור ממחק, ולכן אין נוהגין בביתו היתר זה וכן ראוי להחמיר.

If we may speak in human terms, this meeting should be *voluntary* from *both* sides; it should not be like a master *summoning* his servant into his presence. It is God Who *wishes* that *His people* should come to Him. That is why He specifies only in *general terms* the time of their coming to Him; He allows them a certain latitude within which they themselves may set the exact date for the meeting, so that the time of the meeting will be by *mutual choice*.

Note this well: It is to be by mutual choice! If the beginnings of our months and, consequently, the dates of the festivals were to be tied exactly to planetary-astronomical phases, so that the lunar cycle would automatically determine the מועד and the מועדים, then we and our God, as it were, would be bound by the blind, unchanging cycle of nature. In that case, our מועד of the New Moon would lend serious support to the idolatry of a cult of nature worship.

But this shall *not* be. Indeed, this dangerous illusion that so readily suggests itself must be countered with all deliberate firmness. *It is not the meeting of heavenly bodies, the renewed illumination of the moon by the sun, that produces the beginning of the month; it is not this natural phenomenon that the New Moon celebrates. Rather, each time the moon reunites with the sun and receives from it new light, God wants His people to find their way back to Him, so that His light may again shine forth on them, no matter where they may be or through what periods of darkness they may have to pass in their path through history.* The encounter between the moon and the sun is only a symbol and occasion for our reunion with God; the renewal of the moon is a symbol and an occasion for our own renewal. מועד literally means "meeting."

Thus, it is neither the astronomical phenomenon nor astronomical calculations, but we ourselves, through the representatives of our community, that create our חדש and set the date for our מועד, our meeting with God.

Hence the halachah: מצוה לקדש על הראייה (Rosh Hashanah 20a). Objective astronomical certainty is not sufficient; subjective perception, too, is required.]

כ מותר לנגב את הגוף וגם את השערות (טו). אבל אסור לטחוט את השערות (טו) שלא בדרך ניגוב (טו).

ע"י

והזאת הנגישו אויערבן שלישיא י"ל קד דבכר"ג שהמטם הנחמסים הולכים לאיבה, (לשריזי בכר"ג לטחוט בשמים ושליקות לנפול (עיי' ס"ו שכ"ס ע"ז) אף כי לרבי יוחנן אי סחיס למנמחון חליב חסאת (ועיי' ח"א כלל ד' ס"ו) וא"כ כל שכן הוא ואין מחוסה בשער דאורייתא וגם איסור ודבנו לא נזכר מפורש בש"ס (ועיי' קהלות ירי"ט על וכתו"מ ס"ו כ"ו ס"ק י"א) מותר לנפול שרי, אם המטם הנחמסים נבלעים מיד בתוך המגבת ואינם נראים בעיני. וע"כ י"ל כשאין בשערות מים מורבינם שיהא אפשר לטחוטם מתמבנת פשיטא ריש להחית]

#10A note 3. ע"י ב"ק י"א

ואשמעתי מהגרש"ז אויערבן שלישיא, ומכיון דנקטינן דבעינן דוקא שהצורך יהא שוה לכל נפש, עיין סי' תקיא במ"ב ס"ק א, מסתבר דאסור להוציא מים לרחיצת כל הגוף... דמפני שאין זה שוה לכל נפש... דמיהו לענין רחיצת כל הגוף, נראה שמכיון שבזמננו ה"ז שוה לכל נפש (עיין לעיל מ"ד הערה כא). שפיר מותר בהוצאה.

#13

#11

באור הלכה תקיא

אמנם אחר כך מצאתי בהדפוס הנ"ל א דבשבת דרצתו נמי דפניו דיו ודליו לאו דוקא, דהוא הדין שאר איברים כל שהוא רק בקצת גופו שרי ודקרא"ש. וע"ז בשערות שובה כמה שקטב בשם מחזיק דבר להקל, וכן משמע דעת הגודע ביהודה במחזיקא פלגא סימן כה בסופו, ע"ז שם * אין עושין מקמר וכ"ו.